

Η ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία

Incorporating swimming in the Physical Education course at Primary Schools

Χρήστος Κόλτσις, Υποψήφιος Διδάκτωρ, MSc, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Διευθυντής 2ου
ΓΕΛ Ν. Δράμας, ckoltsis@otenet.gr

Παναγιώτης Αντωνίου, PhD, Καθηγητής, Τ.Ε.Φ.Α.Α. Δ.Π.Θ., panton@phyed.duth.gr

Σταύρος Κόλτσις, MSc, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, 4ο ΓΕΛ Δράμας, stgoltsis@gmail.com

Ευανθία Τόλκα, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, 1ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμπακίου,
ckoltsis@gmail.com

Σπύρος Κιουλάνης, (Post-Doc, Ph.D, M.B.A, M.Ed, M.Sc), Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Περιφερειακής Ενότητας Δράμας, Καθηγητής – Σύμβουλος του ΕΑΠ

Βασίλειος Γούργουλης, PhD, Καθηγητής Τ.Ε.Φ.Α.Α. – Σ.Ε.Φ.Α.Α., Δ.Π.Θ.

Σαχπατζίδης Αβραάμ, Υποψήφιος Διδάκτωρ ΔΠΘ, Καθηγητής Πληροφορικής Εσπερινού Επαλ Κομοτηνής,
saxpatzidis_abraham@yahoo.gr

Christos Koltsis, PhD Student, MSc, Teacher of secondary education, Director of Drama 2th Lyceum,
ckoltsis@otenet.gr

Panagiotis Antoniou, PhD, Professor, Department of Physical Education and Sport Science, DUTH

Stavros Koltsis, MSc, Teacher of secondary education, 4th Lyceum of Drama, stgoltsis@gmail.com

Evanthia Tolka, Teacher of primary education 1th Primary school of kalambaki, ckoltsis@gmail.com

Spyros Kioulanis, (Post-Doc, Ph.D, M.B.A, M.Ed, M.Sc), Director of the Directorate of Secondary Education
in the Prefecture of Drama, Professor Tutor at the Hellenic Open University, spiros@Kioulanis.gr

Vasilios Gourgoulis, PhD, Professor, Department of Physical Education and Sport Science, DUTH,
vgoyrgoy@phyed.duth.gr

Sachpatzidis Avraam, PhD Candidate Democritus University of Thrace, I.T Teacher of Technical Evening
High School of Komotini, saxpatzidis_abraham@yahoo.gr

Abstract: This essay explores the integration of swimming in the Physical Education course in elementary schools according to the views of the involved bathing instructors, the pupils' teacher-attendants who participated in the swimming program and these pupils' parents. The main methodological tool of the research is the interview, which was carried out with 13

participants (bathing instructors, teachers - students 'escorts, pupils' parents). The purpose of the interview was to write down and analyse the subjects' views on the possibility of incorporating swimming in the physical education lesson, the obstacles of that integration and the contribution of bathing to elementary school pupils. The findings of the research have shown that it is feasible and necessary, at the same time, to integrate bathing into physical education lessons in primary schools because of its significant contribution to swimming education, athletic skills, behavior, mental health and children's hygiene habits. Nevertheless, the barriers of its proper implementation are numerous, serious and, therefore, in need of a substantial and prompt solution so as the enterprise to become a success.

Keywords: swimming, physical education, integration, obstacles, contribution

Περίληψη: Στην παρούσα εργασία διερευνάται η ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία σύμφωνα με τις απόψεις των εμπλεκομένων εκπαιδευτών κολύμβησης, των εκπαιδευτικών - συνοδών των μαθητών που μετείχαν σε πρόγραμμα κολύμβησης και των γονέων των μαθητών αυτών. Βασικό μεθοδολογικό εργαλείο της έρευνας είναι η συνέντευξη, που πραγματοποιήθηκε σε 13 συμμετέχοντες (εκπαιδευτές κολύμβησης, εκπαιδευτικοί- συνοδοί μαθητών, γονείς μαθητών). Σκοπός της συνέντευξης ήταν να καταγράψει και να αναλύσει τις απόψεις των υποκειμένων για τη δυνατότητα ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, τα εμπόδια αυτής της ενσωμάτωσης και τη συμβολή της κολύμβησης στους μαθητές των Δημοτικών σχολείων. Τα ευρήματα της έρευνας, έδειξαν ότι είναι εφικτή και απαραίτητη ταυτόχρονα η ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία, λόγω της σημαντικής συμβολής της στην κολυμβητική παιδεία, στις αθλητικές δεξιότητες, στη συμπεριφορά, στην ψυχική υγεία και στις υγιεινές συνήθειες των παιδιών. Ωστόσο τα εμπόδια για την αδιακόλυτη εφαρμογή της είναι πολλά και σημαντικά και σε κάθε περίπτωση χρήζουν άμεσης και ουσιαστικής επίλυσης ώστε η προσπάθεια να στεφθεί με επιτυχία.

Λέξεις κλειδιά: κολύμβηση, Φυσική Αγωγή, ενσωμάτωση, εμπόδια, συμβολή.

Εισαγωγή

Η διδασκαλία της κολύμβησης στα ελληνικά Δημοτικά σχολεία μέχρι πρόσφατα δεν εθεωρείτο υποχρεωτική. Μάλιστα η διδασκαλία της απουσίαζε από την πλειονότητα των ελληνικών Δημοτικών σχολείων, στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής (Νικοδέλης, Παπαχαρίσης, Νταμπάκης, Μισαηλίδης & Παπαργυρίου, 2014).

Στα πλαίσια του εν λόγω δεδομένου, που περιέγραφε την *τρέχουσα* / σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα των Δημοτικών σχολείων της χώρας αλλά και της πολύ πρόσφατα εφαρμογής (σχ. έτος 2016-17) του αντικειμένου της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής δόθηκε το έναυσμα για να διερευνηθούν τόσο η αναγκαιότητα όσο και τα εμπόδια που προκύπτουν από την ενσωμάτωση της κολύμβησης στα σχολεία μας. Συγκεκριμένα,

στόχος της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι να διερευνηθεί η σπουδαιότητα της ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής κι η συμβολή της στους μαθητές των Δημοτικών σχολείων. Μια έρευνα σύμφωνα πάντα με την άποψη όλων των εμπλεκομένων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συμμετείχαν στο πρόγραμμα της κολύμβησης (εκπαιδευτικοί - συνοδοί των μαθητών, εκπαιδευτές της κολύμβησης αλλά και γονείς των μαθητών) και το οποίο εκπονήθηκε κι εφαρμόστηκε από την Πολιτεία για την Περιφερειακή Ενότητα Δράμας στο Δημοτικό Κολυμβητήριο της πόλης της Δράμας.

Αφορμή, λοιπόν, στάθηκε το γεγονός της εφαρμογής της διδασκαλίας του αντικειμένου της κολύμβησης από τη Δ/ση Φυσικής Αγωγής του ΥΠ.Π.Ε.Θ. σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας.

1. Η ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των ελληνικών Δημοτικών σχολείων: ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Η κολύμβηση, τόσο ως μάθημα στα σχολεία ή ως αγωνιστικό άθλημα, όσο και ως μέσο ψυχαγωγίας και σπορ αποτελεί παγκοσμίως σήμερα μια ιδιαίτερα προσφιλή δραστηριότητα. Συνιστάται από πολλούς επιστήμονες (ιατρούς, παιδαγωγούς, προπονητές, καθηγητές Φυσικής Αγωγής) και χαρακτηρίζεται ως φυσική δραστηριότητα που συνδέεται στενά με την ψυχοσωματική κατάσταση της υγείας και της ανάπτυξης του παιδιού.

Πέραν τούτου ένας επιπλέον λόγος που συνηγορεί σ’ αυτό είναι ο πνιγμός, ο οποίος αποτελεί σημαντική αιτία θανάτου. Καταγεγραμμένα, ένας άνθρωπος πεθαίνει από πνιγμό κάθε 90 δευτερόλεπτα στον πλανήτη. Στην Ελλάδα, περισσότεροι από 400 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους από πνιγμό ετησίως τα τελευταία χρόνια εκ των οποίων περίπου δέκα (10) είναι παιδιά και έφηβοι. Η χώρα μας κατείχε το 2014 την 6^η θέση σε θανάτους – ένα πραγματικά δραματικό ποσοστό - από πνιγμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την 39^η παγκοσμίως σε σύνολο 116 χωρών, σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO, 2014), λόγω έλλειψης γνώσης της κολύμβησης και απουσίας σεβασμού συγκεκριμένων κανόνων ασφαλείας στο νερό. Επίσης σημειώθηκαν 20% περισσότεροι πνιγμοί από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπουργείο Υγείας, 2014).

Στη χώρα μας μια τουριστική και ιστορικά ναυτική χώρα με 16.000 χλμ. ακτογραμμής, από τα οποία 3.000 χλμ. είναι παραλίες, το φαινόμενο της αυξημένης συχνότητας πνιγμών που εμφανίζεται κάθε καλοκαίρι θα μπορούσε να είναι μικρότερης έκτασης, εάν η κολύμβηση διδασκόταν ως μάθημα από το Δημοτικό σχολείο. Αναλογικά το φαινόμενο αυτό είναι μικρότερο στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Υπουργείο Υγείας, 2014) επειδή η κολύμβηση αποτέλεσε κι εξακολουθεί ν’ αποτελεί βασικό μάθημα στα σχολεία τόσο καθ’ όλη τη διάρκεια του περασμένου αιώνα (Arlott, 1975), όσο και κατά τη διάρκεια του αιώνα που διανύουμε.

Στην Ευρώπη και σε άλλες χώρες εφαρμόζεται η εκμάθηση της κολύμβησης από τη σχολική κοινότητα. Έτσι, παράδειγμα αποτελούν η Αγγλία, που πρωτο-εισήγαγε την κολύμβηση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής από το 1914, σε ηλικίες 3-6 ετών (Green, Smith, & Roberts 2005), η Σουηδία, η Δανία, η Νορβηγία και η Φινλανδία, όπου διδάσκονται κολύμβηση μαθητές έως 11 ετών (Dencker, Thorsson, Karlsson, Lindén, Svensson, Wollmer, & Andersen 2006), η Γερμανία και η Αυστρία, με τη διδασκαλία της να εφαρμόζεται στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Green & Hardman 2005) και η Γαλλία, όπου μαθητές της Β΄ και Γ΄ τάξης του Δημοτικού διδάσκονται κολύμβηση (Marshall & Hardman 2000). Απώτερος στόχος της διδασκαλίας της κολύμβησης σε όλες αυτές τις χώρες είναι η εκμάθηση της κολυμβητικής ικανότητας σε επίπεδο γνώσης και ικανότητας χειρισμού έκτακτων καταστάσεων εντός του νερού (Green & Hardman 2005).

Κάθε χρόνο ένα ευάριθμο μέρος του πληθυσμού της χώρας έρχεται κατά την περίοδο των θερινών διακοπών σ' επαφή με το υγρό στοιχείο (θάλασσα, πισίνες), γεγονός που καθιστά τη διδασκαλία της κολύμβησης στα σχολεία ανάγκη επείγουσα κι επιτακτική.

Από τα παραπάνω συνάγεται πως η διδασκαλία της κολύμβησης από μικρή ηλικία κρίνεται όχι απλώς επιβεβλημένη μα και σωτήρια καθώς η έλλειψη κολυμβητικής παιδείας και επάρκειας αποτελεί ένα από τα κύρια αίτια των πνιγμών στη χώρα μας. Οι προσπάθειες που διαρκώς καταβάλλονται προς την κατεύθυνση αυτή με προγράμματα που σχεδιάζονται και υλοποιούνται υπό την αιγίδα των Δήμων - όπως το «παιδί και κολύμπι» - αποτελούν αναμφίλεκτα ένα θετικό βήμα, ωστόσο όμως δε φαίνεται να θεραπεύουν το πρόβλημα καθώς καλύπτουν ένα μικρό μόνο αριθμό παιδιών. Το ίδιο ισχύει και για τις προσπάθειες που καταβάλλονται από αθλητικούς συλλόγους που διατηρούν τμήματα κολύμβησης.

Τα μαθήματα της κολύμβησης - όταν διδάσκονται στα σχολεία - παραδίδονται μία φορά την εβδομάδα, ενώ στους συλλόγους σχεδόν σε καθημερινή βάση. Τα προγράμματα που διοργανώνουν οι Δήμοι στις πισίνες ή στη θάλασσα είναι πολύ καλά, επειδή με τη συχνότητά τους προσφέρουν την ευκαιρία στα παιδιά να εξοικειωθούν γρήγορα με το υγρό στοιχείο καθώς και με τις βασικές τεχνικές της κολύμβησης. Έχει αποδειχθεί πως παιδιά που δέχονται έστω και δέκα συναπτά μαθήματα στα προγράμματα αυτά, ολοκληρώνουν την εξοικειώσή τους με το νερό πολύ εύκολα στις θαλασσινές διακοπές (Γιάτσης, Σαμπάνης, 1993).

Η καλύτερη οργάνωση των Αναλυτικών Προγραμμάτων με διδασκαλία του αντικειμένου της κολύμβησης όπου αυτό είναι εφικτό (στο κολυμβητήριο ή στη θάλασσα) μπορεί να αυξήσει το ποσοστό των ανθρώπων που γνωρίζουν να επιπλέουν και να κολυμπούν (Α.Σ.Α., 1987).

Η κολύμβηση διδάσκεται σε όλες τις χώρες, που είναι ανεπτυγμένη η Φυσική Αγωγή ως βασικό και αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης. Αναφορικά με την Ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα αποτελεί ένα από τα αντικείμενα του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής όπως αναφέρεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) της Φυσικής Αγωγής για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Υ.Α. 21072β/Γ2, ΦΕΚ 304/τ.Β΄/13.3.2003) με την επισήμανση «όπου υπάρχουν οι δυνατότητες».

Έπειτα από την εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος κολύμβησης στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Αττικής κατά το τρίτο τρίμηνο του σχολικού έτους 2015-16, κατέστη υποχρεωτική η εφαρμογή της διδασκαλίας του αντικειμένου της κολύμβησης στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκονται σε απόσταση μέχρι και 25 χιλιόμετρα από το χώρο διεξαγωγής του μαθήματος (εθνικά, δημοτικά, δημόσια και ιδιωτικά κολυμβητήρια) από το σχολικό έτος 2016-2017.

Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στην υποχρεωτική εκπαίδευση σύμφωνα με το Α.Π.Σ. της Φυσικής Αγωγής (Υ.Α. 21072β/Γ2, ΦΕΚ 304 τ.Β'/13-3-2003), είναι να συμβάλει κατά προτεραιότητα στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών και παράλληλα να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική ένταξή τους στην κοινωνία.

Μέσα από στοχευμένες διδακτικές προσεγγίσεις, η διδασκαλία της κολύμβησης ως αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής εξυπηρετεί τον παραπάνω αντικειμενικό σκοπό απευθυνόμενη και στους τρεις βασικούς τομείς της προσωπικότητας του μαθητή, ψυχοκινητικό, συναισθηματικό και γνωστικό, ευρισκόμενη σε πλήρη ταύτιση με το συνολικότερο πλαίσιο της σχολικής Φυσικής Αγωγής.

Επίσης, η διδασκαλία της κολύμβησης είναι σημαντικό προληπτικό μέτρο για τη διαχείριση έκτακτων καταστάσεων εντός του νερού από τα ίδια τα παιδιά. Ακόμη, η συμβολή της έγκειται και στο γεγονός ότι μαθαίνουν πλήθος δεξιοτήτων, οι οποίες αποδεικνύονται χρήσιμες στη ζωή και την καθημερινότητά τους. Έτσι η απόκτηση βιωματικής γνώσης των βασικών κανόνων ασφαλείας και υγιεινής, η ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης μέσα στο νερό, η εξοικείωση με το υδάτινο στοιχείο μέσα από το παιχνίδι και την ψυχαγωγία, η ανάπτυξη της συνεργασίας και της κοινωνικότητας συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας των μαθητών (ΥΠ.Π.Ε.Θ., 2016).

Μέσα από την αγωγή της κολύμβησης, το παιδί μπορεί να έρθει σε επαφή με το νερό με απόλυτη ασφάλεια. Παράλληλα, η κολυμβητική παιδεία προάγει και την υγεία του, παρέχοντάς του σωματική και ψυχική ευεξία. Αποτελεί μία άριστη μορφή φυσικής δραστηριότητας των παιδιών και έναν ιδανικό τρόπο ανάπτυξης των κινητικών δεξιοτήτων τους (Sato, Kaneda, Wakabayashi, & Nomura, 2007).

Η κολύμβηση ως διδακτικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής μπορεί να προάγει με ιδανικό τρόπο τη μάθηση σε διεπιστημονικό και διαθεματικό επίπεδο, ενώ μπορεί να συνδυαστεί και με τη διδασκαλία άλλων μαθημάτων. Παράλληλα είναι μια άριστη μορφή φυσικής δραστηριότητας και ανάπτυξης σημαντικών για τον άνθρωπο κινητικών δεξιοτήτων. Αυτά, μαζί με την ιδιαίτερη σημασία που έχει η γνώση της κολύμβησης για την ασφάλεια και τη ζωή των μαθητών/τριών, καθιστούν την καθιέρωση της διδασκαλίας της στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή της εκπαίδευσης (Γκότσης, Καλαμπαλίκας, Ντάνης, 2016).

Μέχρι πρότινος (σχ. έτος 2015-16) η πλειοψηφία των ελληνικών Δημοτικών σχολείων δεν υιοθετούσε τη διδασκαλία της κολύμβησης στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Επίσης, απουσίαζαν οι οδηγίες από το ΑΠΣ και οι ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως συμβαίνει σε αθλήματα ατομικά και ομαδικά. Παράλληλα, απουσίαζαν οι πρακτικές οδηγίες και τα ενδεικτικά σχέδια μαθημάτων για την κολύμβηση.

Η ελληνική πραγματικότητα επιτάσσει τη διδασκαλία της κολύμβησης στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, λόγω της σπουδαίας συμβολής της αλλά και επειδή αποτελεί αναφαίρετο κι αναπόσπαστο τμήμα της παιδείας κάθε ανθρώπου. Η άγνοια της κολύμβησης συνάδει με την αμάθεια, που βάσει αρχαίας ρήσης «μήτε γράμματα μήτε νείν επίστασθαι»

2. Μεθοδολογία έρευνας

2.1. Σκοπός έρευνας

Σκοπός της προκείμενης έρευνας ήταν να διαφανούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών-συνοδών, των εκπαιδευτών και των γονέων των μαθητών σχετικά με την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Επιχειρείται, επίσης, να διερευνηθούν οι στάσεις τους σχετικά με τη συμβολή της κολύμβησης στην ενίσχυση της κολυμβητικής παιδείας. Παράλληλα να διαφανούν τα ενδεχόμενα εμπόδια ως προς την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Να διερευνηθεί, τέλος, η αναγκαιότητα της ένταξης της κολύμβησης στο μάθημα, δεδομένου ότι σε άλλες χώρες η κολύμβηση θεωρείται υποχρεωτική στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων (Green & Hardman 2005).

2.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα που διερευνήθηκαν μέσω της προσωπικής έρευνας είναι τα ακόλουθα:

- α) Ποια είναι η στάση των εκπαιδευτών, των εκπαιδευτικών - συνοδών και των γονέων των μαθητών ως προς την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής;
- β) Ποια είναι η στάση των εκπαιδευτών, των εκπαιδευτικών - συνοδών και των γονέων των μαθητών ως προς τη συμβολή της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής;
- γ) Ποια είναι τα εμπόδια που προκύπτουν από την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, σύμφωνα με την άποψη των εκπαιδευτών, των εκπαιδευτικών - συνοδών και των γονέων των μαθητών;

2.3. Πληθυσμός- Δείγμα έρευνας

Διεξήχθη ποιοτική πρωτογενής έρευνα, μέσω των δομημένων συνεντεύξεων, σε δείγμα 13 ατόμων. Έτσι, μέσω των συνεντεύξεων, αντλήθηκαν οι απόψεις των εκπαιδευτικών - συνοδών (n=5, 3 άνδρες, 2 γυναίκες), των εκπαιδευτών (n=3, 2 άνδρες, 1 γυναίκα) και των γονέων (n=5 γυναίκες) των μαθητών σχετικά με την κολύμβηση στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, αφού προηγουμένως παρακολούθησαν το εν λόγω πρόγραμμα, στο κλειστό κολυμβητήριο της Δράμας.

Βασικά κριτήρια επιλογής των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν τα εξής:

A) να έχουν μετάσχει άμεσα ή έμμεσα στο πρόγραμμα κολύμβησης

B) να ανήκουν σε μία εκ των ιδιοτήτων: εκπαιδευτής κολύμβησης του συγκεκριμένου προγράμματος, εκπαιδευτικός - συνοδός του συγκεκριμένου προγράμματος κολύμβησης, γονέας μαθητή που φοιτά στο Δημοτικό σχολείο και συμμετείχε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κολύμβησης

Κάθε συνέντευξη ολοκληρώθηκε μέσω προσωπικής, ατομικής συνάντησης του ερευνητή με τον συμμετέχοντα διάρκειας 30-45 λεπτών της ώρας.

2.4. Περιορισμοί έρευνας

Ένας σημαντικός περιορισμός της προσωπικής έρευνας είναι το γεγονός ότι η έρευνα οριοθετήθηκε στην περιοχή της Δράμας και όχι σε διάφορες περιοχές της ελληνικής επικράτειας. Επίσης, ακόμη ένας περιορισμός της έρευνας είναι ότι το ερευνητικό δείγμα περιορίστηκε σε εκπαιδευτές, εκπαιδευτικούς-συνοδούς και γονείς-θεατές του συγκεκριμένου προγράμματος κολύμβησης. Δεν αναζητήθηκαν απόψεις και στάσεις εκπαιδευτών, εκπαιδευτικών και γονέων γενικότερα. Επομένως τα αποτελέσματα δεν μπορούν σε γενικευτούν σε όλο τον πληθυσμό των εκπαιδευτών, των εκπαιδευτικών - συνοδών και των γονέων των μαθητών των δημοτικών σχολείων της Ελλάδας. Η έρευνα διεξήχθη μετά το πέρας εφαρμογής της διδασκαλίας του αντικειμένου της κολύμβησης στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά το διδακτικό έτος 2016-17.

2.5. Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα, για την πραγματοποίηση της οποίας διεξήχθησαν δομημένες συνεντεύξεις, με τη συμβολή ενός δομημένου ερωτηματολογίου. Η ποιοτική έρευνα μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο, προκειμένου να κατανοηθούν πολύπλοκα φαινόμενα (Mason, 2003). Επίσης, μέσω των συνεντεύξεων καθίσταται εφικτή η συλλογή πληροφοριών αναφορικά με τις στάσεις και τις απόψεις του δείγματος σχετικά με το υπό ερώτημα ζήτημα της έρευνας (Cohen & Manion, 1994), προσφέροντας τη δυνατότητα να κατανοηθεί ένα φαινόμενο μέσω των ατομικών εμπειριών των συμμετεχόντων της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο, λοιπόν, αποτελείται από 2 ερωτήσεις δημογραφικών χαρακτηριστικών (φύλο, ηλικία) και 2 ερωτήσεις επαγγελματικού προσανατολισμού (ειδικότητα, προϋπηρεσία) του δείγματος, 6 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για τη καταγραφή των απόψεων του δείγματος σχετικά με την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των δημοτικών σχολείων που περιείχε εκδοχές του ερωτηματολογίου των Κασιμάτη, Φερεντίνος, & Καλλιγιάς, (2002) και 7 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και (1) κλειστού τύπου με κλίμακα 1-7 αξιολόγησης του προγράμματος κολύμβησης και παρακολούθησε το δείγμα πριν την έναρξη της προσωπικής έρευνας, που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, βασισμένες σε προτάσεις των Ajzen και Fishbein (1980) και Theodorakis (1992, 1994).

Απώτερος στόχος ήταν να αισθάνονται οι συμμετέχοντες άνετα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, ώστε αντίστοιχα να είναι και το περιεχόμενο των απαντήσεών τους ειλικρινές. Η συνέντευξη, ως διαδικασία για όλους τους συμμετέχοντες της έρευνας πραγματοποιήθηκε, αμέσως μετά τη λήξη του προγράμματος της κολύμβησης για τους μεν εκπαιδευτικούς – συνοδούς και γονείς-θεατές στο χώρο του σχολείου των παιδιών τους και συγκεκριμένα στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, για τους δε εκπαιδευτές στο χώρο του Κολυμβητηρίου της Δράμας.

Αρχικά, ο ερευνητής μαγνητοφώνησε τις 13 συνεντεύξεις. Ακολούθως, οι συνεντεύξεις αυτές απομαγνητοφωνήθηκαν και καταγράφηκαν σε ηλεκτρονικό έγγραφο word ανά κατηγορία δείγματος (εκπαιδευτές, εκπαιδευτικοί- συνοδοί, γονείς μαθητών/τριών). Η διαδικασία της επεξεργασίας των απαντήσεων- δεδομένων της έρευνας, επίσης, είχε ως εξής: Τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν σε δύο ευρύτερες κατηγορίες, όπως οι ίδιες αυτές κατηγορίες υπάρχουν και στο ερωτηματολόγιο:

- Απόψεις σχετικά με την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων
- Αξιολόγηση της κολύμβησης που παρακολούθησαν μέσω του προγράμματος, στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Ωστόσο, επειδή θεωρούνται γενικές οι κατηγορίες, έγινε κατηγοριοποίηση των δεδομένων σε ακόμη σαφέστερες και πιο συγκεκριμένες κατηγορίες, βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων (1. Απόψεις για την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων. 2. Απόψεις για τη συμβολή της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. 3. Εμπόδια ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία). Οι απαντήσεις, τέλος, του δείγματος ήταν εύστοχες και σαφείς και δεν χρειάστηκε η δημιουργία νέας θεματικής κατηγορίας ή διεύρυνσης των ερωτήσεων, λόγω της μη απάντησης σε κάποιο εκ των ερωτημάτων του δομημένου ερωτηματολογίου.

3. Παρουσίαση ευρημάτων

Για την οργανωμένη διεξαγωγή της συνέντευξης, οι συμμετέχοντες αρχικά ρωτήθηκαν σχετικά με την κολύμβηση και τη δυνατότητα της ενσωμάτωσής της στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων και στη συνέχεια για τη διδασκαλία της κολύμβησης, μέσα από την παρακολούθηση της πρώτης (σχ. έτος 2016-17), ουσιαστικά ενσωμάτωσής της στο μάθημα. Ωστόσο, για πρακτικούς λόγους και παρακινούμενος από την οριοθέτηση των ερευνητικών ερωτημάτων, στα οποία αναζητούνται απαντήσεις για τη διεξαγωγή των γενικών συμπερασμάτων, κρίθηκε ορθότερο να κατηγοριοποιηθούν οι απαντήσεις τους βάσει των κατηγοριών αυτών των ερωτημάτων, δηλαδή

1. Απόψεις για την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων.
2. Απόψεις για τη συμβολή της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων.
3. Εμπόδια ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία.

3.1. Η ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία

Αναφορικά με την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, αναφέρεται ότι οι εκπαιδευτικοί, «κατά ένα μεγάλο ποσοστό» (Y11), δεν είναι ενημερωμένοι, αλλά ούτε και «επαρκώς» (Y13) ενημερωμένοι για το αντικείμενο της κολύμβησης που διδάσκεται μέσω της Φυσικής Αγωγής. Ωστόσο, κρίνεται ότι «πρέπει να ενσωματωθεί» (Y10), «θα μπορούσε να ενσωματωθεί» (Y1) και μάλιστα αποτελεσματικά στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, καθώς «από την πρώτη χρονιά που έγινε πιλοτικά, νομίζω ότι μπορεί να ενταχθεί στα δημοτικά» (Y11).

Συνεχίζοντας στο ζήτημα της ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία, υποστηρίζεται ότι τα Δημοτικά σχολεία σήμερα «δεν είναι 100% έτοιμα ακόμη» (Y11) να αποδεχθούν μία τέτοια αλλαγή, ωστόσο θα μπορούσε να ενσωματωθεί, εάν υπήρχε «καλή διάθεση» (Y13) και «συνεργασία» (Y11). Ακόμη, τα σημερινά Δημοτικά δε διαθέτουν καθόλου ανάλογες υποδομές για την ενσωμάτωσή της, «αλλά από τη στιγμή που υπάρχει δημοτικό κολυμβητήριο, γιατί όχι» (Y13).

Τέλος, προτάθηκε, ως προς την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα, να γίνονται κατ' ελάχιστον «10 μαθήματα κολύμβησης» ετησίως (Y11) προκειμένου να αποκτήσουν μία «ικανοποιητική κολυμβητική παιδεία» (Y4), «να υπάρχει ένας άντρας και μία γυναίκα συνοδοί» μαζί με τα παιδιά (Y12), να «αυξηθεί ο χρόνος του μαθήματος της κολύμβησης» (Y1) και να «είναι βελτιωμένες και κατάλληλες οι εγκαταστάσεις των κολυμβητηρίων» (Y13).

Σύμφωνα με τις δηλώσεις των συνεντευξιζόμενων: «..το πρόγραμμα της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία κρίθηκε ότι είναι *«πάρα πολύ καλό, πολύ ενδιαφέρον, πάρα πολύ εύκολο, πάρα πολύ ελκυστικό και ευχάριστο για τα παιδιά, αλλά και πάρα πολύ ακίνδυνο»*.

3.2. Η συμβολή της κολύμβησης

Οι εκπαιδευτές παραδέχθηκαν ότι τα οφέλη της κολύμβησης για τα παιδιά που φοιτούν στο Δημοτικό σχολείο είναι πολλά, όπως η *«εκμάθηση των κολυμβητικών δεξιοτήτων»* (Y11) και η *«εξοικείωση με το νερό»* (Y12), η *«αυτονόμηση»* (Y13), η *«εκμάθηση πρακτικών θεμάτων, η ψυχική αγωγή και η απαλλαγή από ανασφάλειες»* (Y5) και η *«πειθαρχία»* (Y13), η *«συνεργασία»* (Y6), η *«ψυχαγωγία»* (Y9), η *«υιοθέτηση ορθής και ηθικής συμπεριφοράς, σωστών διατροφικών συνηθειών και κανόνων υγιεινής»* (Y7).

Οι παραπάνω διαπιστώσεις όσον αφορά τα οφέλη της κολύμβησης για τους μαθητές έρχονται να προστεθούν στα αποτελέσματα ερευνών για την κολύμβηση στο ελληνικό σχολείο (Κωνσταντινίδου, 2015; Λαμπάκη & Αντωνίου, 2014; Μηνά, Τοτίεφ, Κωνσταντινίδου, Τσιακιρούδης, Μακρή, Κατοίκου., 2014; Νικοδέλλης και συν., 2014).

3.3. Τα εμπόδια της ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία

Βασικό εμπόδιο ως προς την ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στα Δημοτικά σχολεία είναι οι γονείς των μαθητών, των οποίων η *«άρνηση»* (Y12) είναι αναμενόμενη και δεδομένη, καθώς το μάθημα της κολύμβησης είναι κάτι το *«καινούριο»* (Y9). Βέβαια, μπορεί να παρακαμφθεί, καθώς είναι ισχυρότερη η ισχύουσα Υπουργική εγκύκλιος από την *«προσωπική βούληση των γονέων για την εφαρμογή του μαθήματος»* (Y12).

Ακόμη ένα σημαντικό εμπόδιο φαίνεται να αποτελεί η συνεργασία των εκπαιδευτών με τους εκπαιδευτικούς- συνοδούς των μαθητών, καθώς *«κάποιοι ήταν αδιάφοροι. Κάποιοι ήταν πολύ αγχωμένοι και πιεσμένοι. Πίεζαν τα παιδιά να φύγουν γρήγορα και άρον- άρον. Κάποιοι λίγο αμελείς, ούτε τα μαλλιά να στεγνώσουν»* (Y12). Επίσης, *«αν ήτανε άντρας, έπρεπε κάποια κοπέλα να συνοδεύει τα παιδιά και συνήθως (οι εκπαιδευτικοί- συνοδοί τους) ήταν γυμναστές»* (Y13). Μάλιστα, δεν μπορούσε να υπάρχει επωφελής για τους μαθητές συνεργασία ούτε καν μεταξύ των εκπαιδευτών και των γονέων τους, οι οποίοι τελικά δεν άφηναν περιθώρια στα παιδιά τους να *«αυτονομηθούν»* με τη συμπεριφορά τους (Y11).

Αντιθέτως, η συνεργασία των εκπαιδευτών της κολύμβησης με τους μαθητές είναι άψογη, με τα παιδιά να απολαμβάνουν το μάθημα και να *«ανταποκρίνονται πλήρως»* στο μάθημα της

κολύμβησης (Y12), με χαρακτηριστική την περίπτωση μαθητή που «μπήκε μόνος του και δεν έβγαινε» (Y3).

Εκτός από τους «παρεμβατικούς γονείς» στα αποδυτήρια (Y13), ακόμη ένα εμπόδιο στην ενσωμάτωση της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής φαίνεται να συνιστούν οι περιπτώσεις παιδιών με «ειδικές ανάγκες» (Y12), αλλά και η συνύπαρξη των «ενήλικων λουόμενων» με τα παιδιά μικρής ηλικίας (Y12), «οι υποδομές» (Y6) που θα πρέπει να χαρίζουν «ασφάλεια» στα παιδιά (Y4), όπως και το ότι θα πρέπει να υπάρχουν «άνετα και βολικά αποδυτήρια» (Y8), να υπάρχει «ασφαλής και κατάλληλη δυνατότητα μετακίνησης των μαθητών σε χώρους κολυμβητηρίου για το μάθημα» (Y10).

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Η θετική στάση των εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών – συνοδών και γονέων των μαθητών μαζί με την εξόχως θετική συμβολή της κολύμβησης στα παιδιά αναδεικνύουν τη χρησιμότητα της εκμάθησής της, αλλά και τη δυνατότητα της εφαρμογής της, παρά τις δυσκολίες και τα προσκόμματα που μπορεί ενδεχομένως να ανακύψουν από την εφαρμογή της.

Με βάση τα παραπάνω συμπεράσματα της έρευνας κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση της κολύμβησης στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στα ελληνικά Δημοτικά σχολεία, λόγω των πλείστων πλεονεκτημάτων που απορρέουν από την εκμάθησή της. Επίσης, σημαντική για την προσπέλαση και επίλυση των εμποδίων της ενσωμάτωσης της κολύμβησης στο μάθημα, κρίνεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αυτοί με τη σειρά τους καλούνται να διδάξουν το αντικείμενο ώστε το μάθημα να είναι αποτελεσματικό και ασφαλές. Επίσης κρίνεται απαραίτητο να λαμβάνονται όλα εκείνα τα απαραίτητα δημόσια μέτρα υλικοτεχνικού χαρακτήρα τόσο για τη μετακίνηση των μαθητών όσο για τη διεξαγωγή του μαθήματος.

Παρά την έλλειψη κολυμβητικών εγκαταστάσεων στα σχολεία η συσσωμάτωση και εφαρμογή σε μόνιμη βάση του αντικειμένου της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής των Δημοτικών σχολείων, μέσω των Αναλυτικών Προγραμμάτων θα μπορούσε να αποτελέσει ένα επιπλέον βήμα για την αναθεώρηση της εκπαιδευτικής πρακτικής στη χώρα μας γενικότερα αλλά και της Φυσικής Αγωγής ειδικότερα. Άλλωστε σημαντικό και επιπρόσθετο κίνητρο, εκτός από την αποφυγή και πρόληψη των ετήσιων πνιγμών αλλά και των ωφελειών που αποκομίζει από την εκμάθησή της κάθε παιδί, είναι και το γεγονός ότι κάθε ευρωπαϊκή χώρα εφαρμόζει το μάθημα αυτό στα Δημοτικά σχολεία, πέραν της μέχρι πρότινος προαιρετικότητας και της σπανιότητας της εφαρμογής της από τα αντίστοιχα ελληνικά. Το στοιχείο αυτό καθιστά αναγκαία την αναθεώρηση της εκπαιδευτικής νοοτροπίας και της επιτακτικής εφαρμογής της διαρκώς από τα Αναλυτικά Προγράμματα της Φυσικής Αγωγής.

Η υποχρεωτική εφαρμογή της διδασκαλίας του αντικειμένου της κολύμβησης στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, ως απόρροια πιλοτικής εφαρμογής της αλλά και της θετικής

αποτίμησής της τόσο από εκπαιδευτικούς- συνοδούς όσο και από γονείς και εκπαιδευτές αναδεικνύουν την ιδιαίτερη σημασία της κολύμβησης για την ασφάλεια και τη ζωή των μαθητών αναβαθμίζοντας με τον τρόπο αυτό το μάθημα της Φυσικής Αγωγής.

Βιβλιογραφία

A. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Arlott, J., (1975). *The Oxford Companion to World Sports and Games*. Oxford University Press, London (1975).
- Cohen, L. & Manion, L. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας* (Μτφρ. Μητσοπούλου, Χ. & Φιλοπούλου, Μ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Dencker, M., Thorsson, O., Karlsson, M.K., Lindén, C., Svensson, J., Wollmer, P., & Andersen LB. (2006). Daily physical activity in Swedish children aged 8–11 years. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 16, 252-257.
- Green, K., Smith A., & Roberts, K. (2005). Young people and lifelong participation in sport and physical activity: a sociological perspective on contemporary physical education programmes in England and Wales. *Leisure Studies*, 24, 27-43.
- Green, K., & Hardman, K. (2005). *Physical education: Essential issues*. London: Sage Publications Company.
- Marshall, J., & Hardman, K. (2000). The state and status of physical education in schools in international context. *European Physical Education Review*, 6, 203-229.
- Mason, J. (2003). *Η διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας* (Επιμ. Κυριαζή, Ν.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Sato, D., Kaneda, K., Wakabayashi, H., & Nomura, T. (2007). The water exercise improves health-related quality of life of frail elderly people at day service facility. *Quality of Life Research*, 16, 1577-85.
- Theodorakis, Y. (1992). Prediction of athletic participation: A test of planet behavior theory. *Perceptual & Motor Skills*, 74, 371-379.
- Theodorakis, Y. (1994). Planned behavior, attitude strength, self-identity and the perception of exercise behavior. *The Sport Psychologist*, 8, 149-165.
- World Health Organization (2014). *Global report on drowning: preventing a leading killer*. World Health Organization. http://www.who.int/violence_injury_prevention/global_report_drowning/Final_report_full_web.pdf (προσπελάστηκε στις 3-4-2018).

B. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Φ.Α., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΦΕΚ 209/10 – 10-1995 τ. Α' σελ. 6224).

- Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών/ Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΑΠΣ/ΔΕΠΠΣ), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΦΕΚ 304/13-3-2003 τ. Β’).
- Γιάτσης Σ., Σαμπάνης Μ. (1993). *Η κολύμβηση. Τεχνική, διδασκαλία, προπονητική, ναυαγοσωστική*. Εκδόσεις Salto, Θεσσαλονίκη.
- Γκότσης, Κ., Καλαμπαλίκας, Σ., Ντάνης, Α., (2016). *Η Διδασκαλία της Κολύμβησης στο Σχολείο*. <http://users.sch.gr/adanis/ebooks/SchoolSwimming.pdf> (προσπελάστηκε στις 20-3-2018).
- Κασιμάτη, Κ., Φερεντίνος, Σ., & Καλλιγιάς, Χ. (2002). Εισαγωγή καινοτομιών στη διδακτική πρακτική. Νέες τεχνολογίες και εκπαιδευτικοί. *Μέντορας*, 6, 29-45.
- Λαμπάκη, Ο., & Αντωνίου, Π. (2014). Αξιοποίηση των Project Λυκείου για θέματα ΦΑ και Αθλητισμού. *Νέος Παιδαγωγός*, 3, 211-218.
- Μηνά, Σ., Τοτίφ, Δ., Κωνσταντινίδου, Ξ., Τσιακιρούδης, Χ., Μακρή, Ε., Κατοίκου, Σ. (2014). Διδασκαλία των κινητικών δεξιοτήτων της κολύμβησης στο Δημοτικό σχολείο. Πρακτικά 22ου Διεθνούς Συνεδρίου Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Κομοτηνή: ΤΕΦΑΑ ΔΠΘ.
- Νικοδέλης, Θ., Παπαχαρίσης, Β., Νταμπάκης, Β., Μησαϊλίδης, Κ., & Παπαργυρίου, Α. (2014). Σχεδιασμός, Εφαρμογή και Αξιολόγηση ενός Προγράμματος Κολύμβησης στο Δημοτικό Σχολείο. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 12(2), 120-130.
- Υπουργείο Υγείας. *Εθνικό Πρόγραμμα Ασφάλειας στο Νερό*. <http://www.moh.gov.gr/articles/ethniko-programma-asfaleias-sto-nero/3346-ethniko-programma-asfaleias-sto-nero> (προσπελάστηκε στις 23-3-2018).
- ΥΠ.Π.Ε.Θ. (2016). Εγκύκλιος 2016.07.29/126602/Δ5 *Εφαρμογή του αντικειμένου της κολύμβησης στο πλαίσιο του μαθήματος Φυσικής Αγωγής στην Γ’ τάξη της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το τρέχον σχολικό έτος 2016-17*.